

Vec C-562/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

11. september 2023

Vnútroštátny súd:

Upravno sodišče Republike Slovenije

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. august 2023

Žalobkyňa:

T-2 družba za ustvarjanje, razvoj in trženje elektronskih komunikacij in opreme d.o.o.

Žalovaná:

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije

Predmet konania vo veci samej

Žaloba podaná na Upravno sodišče (Správny súd, Slovinsko) o neplatnosť rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o predĺženie platnosti rozhodnutia o udelení rádiových frekvencií; európsky kódex elektronických komunikácií; regulačná predvídateľnosť pre držiteľov práv; jasný, presný a bezpodmienečný charakter ustanovenia práva Únie; priama uplatniteľnosť ustanovení práv Únie

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie; článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Sú ustanovenia článku 49 ods. 1 a 2 [smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1972 z 11. decembra 2018, ktorou sa stanovuje európsky kódex elektronických komunikácií, ďalej len] „smernice EECC“ jasné, bezpodmienečné a dostatočne presné, aby ich jednotlivci mohli uplatňovať v konaniach pred vnútroštátnymi správnymi orgánmi a pred vnútroštátnymi súdmi?
2. Majú sa ustanovenia článku 49 ods. 1 a 2 smernice EECC uplatňovať aj na predĺženie platnosti tých individuálnych práv na vyživanie [rádiového frekvenčného spektra, ďalej len] „RFS“, o ktorých udelení sa rozhodlo pred nadobudnutím účinnosti smernice EECC, a aké všeobecné kritériá sa v tomto prípade uplatňujú s cieľom určiť, či by sa platnosť konkrétneho individuálneho práva mala predĺžiť?
3. V prípade zápornej odpovede na otázku uvedenú v bode 2): treba na účely posúdenia primeranej dĺžky trvania individuálnych práv na vyžívanie RFS, o ktorých udelení sa rozhodlo počas platnosti [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/20/ES zo 7. marca 2002 o povolení na elektronické komunikačné sieťové systémy a služby, ďalej len] „smernica o povolení“, čiže v súvislosti s možnosťou predĺženia ich platnosti, uplatniť ustanovenie článku 5 ods. 2 smernice o povolení alebo článok 5 ods. 2 štvrtý pododsek [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/140/ES z 25. novembra 2009, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2002/21/ES o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby, 2002/19/ES o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení a 2002/20/ES o povolení na elektronické komunikačné sieťové systémy a služby, ďalej len] „smernica o zmene a doplnení smernice o povolení“ a sú tieto ustanovenia na uvedený účel dostatočne jasné, bezpodmienečné a presné, aby bolo na ich základe možné posúdiť

primeranosť doby trvania konkrétneho individuálneho práva na využívanie RFS?

4. V prípade kladnej odpovede na otázku uvedenú v bode 3): aké kritériá sa majú uplatniť na účely posúdenia primeranosti doby trvania individuálneho práva na využívanie RFS alebo povinnosti predĺžiť platnosť tohto práva?
5. Má sa v prípade kladnej odpovede na otázky uvedené v bodoch 1), 2) alebo 3) prihliadať na účely rozhodnutia o predĺžení platnosti na skutočnosť, že vnútroštátne predpisy platné v čase skončenia vyššie uvedeného užívacieho práva výslovne vylučovali možnosť predĺženia na dlhšie ako 15 rokov?

Uvedené ustanovenia práva Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/20/ES zo 7. marca 2002 o povolení na elektronické komunikačné sieťové systémy a služby (smernica o povolení), najmä článok 5;

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/140/ES z 25. novembra 2009, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2002/21/ES o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby, 2002/19/ES o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení a 2002/20/ES o povolení na elektronické komunikačné sieťové systémy a služby (smernica, ktorou sa mení a dopĺňa smernica o povolení), najmä článok 3;

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1972 z 11. decembra 2018, ktorou sa stanovuje európsky kódex elektronických komunikácií (smernica EECC), najmä články 49, 50 ods. 1 a článok 124

Uvedené vnútroštátne predpisy

Článok 155 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého:

„Zákony, iné právne predpisy a akty všeobecnej povahy nemôžu mať spätnú účinnosť. Len zákonom možno stanoviť, že niektoré jeho osobitné ustanovenia majú spätný účinok, ak to vyžaduje verejný záujem a pokiaľ tým nie sú dotknuté nadobudnuté práva“.

Zakon o elektronskih komunikacijah (zákon o elektronických komunikáciách) (ďalej len „ZEKom“)

V § 50 ZEKom sa stanovovalo:

„(1) Rozhodnutie o udelení rádiových frekvencií vydáva Agentúra na dobu určitú, konkrétne najviac na 15 rokov, okrem udeľovania rádiových frekvencií určených pre letecké a námorné mobilné rádiotelefonne služby.“

...“.

V § 51 ZEKom sa stanovovalo:

„Platnosť rozhodnutia o udelení rádiových frekvencií možno predĺžiť na žiadosť držiteľa frekvencie, ak sú splnené všetky podmienky, ktoré sa v čase skončenia jeho platnosti stanovujú na účely využívania rádiových frekvencií“.

Zakon o elektronskích komunikáciách (ďalej len „ZEKom-1“), ktorý od 15. januára 2013 nahradil ZEKom, sa uplatňoval do 9. novembra 2022, keďže 10. novembra 2022 nadobudol účinnosť Zakon o elektronskích komunikáciách (ďalej len „ZEKom-2“), prostredníctvom ktorého sa do vnútroštátneho právneho poriadku prebrala smernica EECC.

V § 53 ods. 1 ZEKom-1 sa stanovovalo:

„Rozhodnutie o udelení rádiových frekvencií vydáva Agentúra na dobu určitú s prihliadnutím na primeranú dobu potrebnú na amortizáciu investícií a v každom prípade najviac na 15 rokov, okrem udeľovania rádiových frekvencií určených pre letecké a námorné mobilné rádiotelefonné služby“.

V § 54 ods. 1, 5 a 6 uvedeného zákona sa stanovovalo:

„(1) Platnosť rozhodnutia o udelení rádiových frekvencií možno s výnimkou rozhodnutí o udelení rádiových frekvencií na účely zabezpečenia poskytovania verejných komunikačných služieb konečným užívateľom predĺžiť na žiadosť držiteľa frekvencie, ak sú splnené všetky podmienky, ktoré sa v čase skončenia jeho platnosti stanovujú na účely využívania rádiových frekvencií, a tiež s prihliadnutím na účely uvedené v § 194, 195, 196 a 197 tohto zákona.“

...

(5) V prípade rozhodnutia o predĺžení vydá Agentúra nové rozhodnutie o udelení rádiových frekvencií.

(6) Platnosť rozhodnutia o udelení rádiových frekvencií určených na uspokojenie potrieb merania, certifikácie a iného overovania na rádiových zariadeniach, ako aj rozhodnutia o udelení rádiových frekvencií určených na verejné podujatia, nemožno predĺžiť“.

Podľa § 240 ZEKom-1 bolo rozhodnutia vydané na základe ZEKom možné zmeniť, zrušiť alebo ukončiť ich platnosť za podmienok a spôsobom podľa ZEKom-1.

V § 307 ZEKom-2 sa naopak stanovuje, že rozhodnutia vydané na základe ZEKom-1 súvisiace s lehotami, ktoré v čase nadobudnutia účinnosti ZEKom-2 ešte neuplynuli, možno zmeniť, zrušiť alebo ukončiť ich platnosť za podmienok a spôsobom podľa tohto zákona.

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Spoločnosť T-2 d.o.o. [T-2 spoločnosť na vytváranie, vývoj a uvádzanie na trh elektronických komunikácií a súvisiacich zariadení, s. r. o.], t. j. žalobkyňa v prejednávanej veci, bola držiteľkou individuálneho práva na využívanie týchto rádiových frekvencií: 1935 MHz až 1950 MHz a kombinovane 2125 MHz až 2140 MHz a 1910 MHz až 1915 MHz, ktoré sa jej udelili na dobu od 21. septembra 2006 do 21. decembra 2021 na základe rozhodnutia zameraného na zabezpečenie verejných komunikačných služieb určených pre koncových užívateľov (ďalej len „rozhodnutie o udelení rádiových frekvencií“ alebo „DARF“). Žiadosťou z 20. augusta 2021 žalobkyňa požiadala o predĺženie platnosti DARF v časti týkajúcej sa duplexného frekvenčného páru od 1935 MHz do 1950 MHz a od 2125 MHz do 1950 MHz.
- 2 Dňa 1. októbra 2021 Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (Agentúra pre komunikačné siete a služby Slovenskej republiky), žalovaná v prejednávanej veci, zamietla žiadosť o predĺženie platnosti DARF s odôvodnením, že podľa ZEKom-1 nebolo možné predĺžiť platnosť DARF zameraného na zaručenie komunikačných služieb konečným užívateľom na obdobie dlhšie ako 15 rokov. Ustanovenie článku 49 smernice EECC, ktorého sa dovoľáva žalobkyňa, nemožno podľa žalovanej uplatniť v rámci rozhodovania o predĺžení platnosti, pretože z právneho hľadiska nie je úplné. Toto ustanovenie predstavuje čiastočne otvorené pravidlo v rozsahu, v akom ho treba doplniť konkrétnym obsahom a členským štátom rovnako necháva voľnú úvahu, pokiaľ ide o spôsob jeho prebratia do vnútroštátneho práva. Napríklad Slovenská republika sa rozhodla vôbec neprebrať článok 49 ods. 2 smernice EECC do nového zákona, ale už od začiatku stanovila dvadsaťročné obdobie trvania práv.
- 3 Žalovaná uvádza, že článok 49 smernice EECC ani nepredpokladá automatické predĺženie platnosti práv na využívanie RFS, tak, ako ho navrhuje žalobkyňa. Okrem toho predĺženie doby trvania individuálnych užívateľských práv v súlade s článkom 49 ods. 3 smernice EECC sa s cieľom zabezpečiť dvadsaťročnú regulačnú predvídateľnosť prvýkrát stanovila až na základe uvedenej smernice. To však znamená, že podmienky predĺženia musia byť známe už v čase udelenia práv na využívanie rádiových frekvencií. Udelenie rádiových frekvencií, ku ktorému došlo v roku 2006, si splnenie takýchto podmienok nevyžadovalo.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 4 Žalobkyňa podala správnu žalobu o neplatnosť rozhodnutia, ktorým žalovaná zamietla jej žiadosť o predĺženie platnosti DARF. Žalobkyňa v žalobe uvádza, že žalovaná mala v zmysle článku 49 ods. 2 smernice EECC v prípade rozhodnutia o udelení rádiových frekvencií s platnosťou stanovenou na 15 rokov umožniť pred uplynutím ich platnosti ich predĺženie o ďalších 5 rokov, keďže právna úprava v ZEKom-1 je jednoznačne v rozpore so smernicou EECC. Ustanovenie článku 49 ods. 2 tejto smernice je podľa jej názoru jasné, presné a bezpodmienečné, a preto

je priamo uplatniteľné a účinné. Účelom predmetného ustanovenia je zaručiť právnu istotu v prospech súčasných držiteľov práv, ako aj regulačnú predvídateľnosť na obdobie najmenej 20 rokov. Uvádza, že z tohto dôvodu je regulátor v prípade udelenia práv na 15 rokov povinný začať konanie o predĺžení najmenej 2 roky pred uplynutím platnosti. Žalobkyňa zdôrazňuje, že smernica EECC je pre Slovinskú republiku záväzná odo dňa jej uverejnenia v Úradnom vestníku Európskej únie, t. j. od decembra 2018. Okrem toho poukazuje na to, že táto smernica neobmedzuje uplatňovanie článku 49 ods. 2 len na predĺženie tých individuálnych práv na využívanie rádiových frekvencií, ktoré boli udelené po nadobudnutí účinnosti samotnej smernice, ale vzťahuje sa aj na práva udelené pred jej prijatím, ktorých platnosť v čase nadobudnutia účinnosti smernice stále trvala. Žalovaná mala preto na základe uvedeného ustanovenia smernice EECC ďalej umožniť, aby sa držiteľom práv udelených na kratšie ako 20 rokov predĺžila po 21. decembri 2020 ich platnosť na 20 rokov. Uvedené sa vzťahuje aj na žalobkyňu, keďže 15 ročné obdobie, na ktoré získala sporné rádiové frekvencie, uplynulo 21. septembra 2021, takže jej právo v čase nadobudnutia účinnosti smernice EECC, resp. ku dňu uplynutia lehoty na jej prebratie, ešte nezaniklo. Žalobkyňa navrhuje, aby Upravno sodišče (Správny súd) zrušil napadnuté rozhodnutie a vrátil vec žalovanej Agentúre na opätovné rozhodnutie.

- 5 Žalovaná vo svojom vyjadrení uvádza, že článok 49 ods. 2 smernice EECC je ustanovením s podmieneným uplatňovaním, ktoré necháva členským štátom priestor pre voľnú úvahu, keďže nevyžaduje automaticky priznať predĺženie platnosti. Žalovaná ďalej poznamenáva, že predĺženie trvania individuálnych práv na využívanie bezdrôtových širokopásmových elektronických komunikačných služieb sa stanovuje s cieľom zabezpečiť dvadsaťročnú regulačnú predvídateľnosť len vo vzťahu k tým rádiovým frekvenciám, ktoré sa udelili po nadobudnutí účinnosti smernice EECC, pričom vyššie uvedené ustanovenie nemožno uplatňovať retroaktívne. Žalovaná zdôrazňuje, že podmienky na priznanie predĺženia platnosti mali byť známe už v čase udelenia práva na využívanie rádiových frekvencií, čiže k 9. júnu 2006, kedy sa v Úradnom vestníku Slovenskej republiky uverejnila výzva týkajúca sa výberového konania na predmetné frekvencie. Keďže táto výzva ani následné DARF neupravovali možnosť predĺženia platnosti, predmetné DARF nie je s ohľadom na znenie článku 49 smernice EECC možné predĺžiť.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 6 V prejednávanej veci vzniká otázka či je potrebné zaručiť plnú účinnosť smernice EECC predĺžením platnosti DARF, alebo či pravidlá týkajúce sa trvania individuálnych práv na využívanie RFS stanovené touto smernicou platia len vo vzťahu k tým právam, o ktorých udelení sa rozhodlo po nadobudnutí účinnosti uvedenej smernice. Ak by tomu tak nebolo, vzniká otázka, či sa má zaručiť plná účinnosť smernice o povolení tým, že sa posúdi, či je vhodné predĺžiť platnosť predmetného DARF.

- 7 Z právneho hľadiska sú v prejednávanej veci rozhodujúce tieto relevantné skutočnosti:
1. žalovaná prijala predmetné DARF 21. septembra 2006 na obdobie 15 rokov, t. j. do 21. septembra 2021;
 2. ku dňu udelenia príslušného práva, t. j. k 21. septembru 2021, v Európskej únii platila smernica o povolení, v ktorej sa stanovovalo, že doba trvania užívacieho práva sa v prípade, že takéto právo sa udeľuje na dobu určitú, má byť primeraná k danej službe; v Slovinskej republike však platil ZEKom, ktorý umožňoval predĺžiť platnosť akéhokoľvek DARF na viac ako 15 rokov, ak boli splnené všetky podmienky, ktoré sa v čase uplynutia platnosti daného rozhodnutia stanovovali na účely využitia rádiových frekvencií;
 3. k 21. septembru 2021, t. j. v čase zániku DARF, v Európskej únii platila smernica EECC, ktorá členským štátom výslovne neukladá povinný spôsob úpravy režimu predĺženia platnosti individuálnych práv na využívanie RFS, o ktorých udelení sa nerozhodlo počas platnosti tejto smernice, ale skôr, v čase nadobudnutia účinnosti dotknutej smernice však stále platili;
 4. k 21. septembru 2021 sa v Slovinskej republike mal uplatňovať ZEKom-1, ktorý vo vzťahu k individuálnemu právu na využívanie RFS udeleného s cieľom zaručiť verejné komunikačné služby konečným užívateľom výslovne vylučoval možnosť predĺženia platnosti nad 15 rokov;
 5. v čase skončenia platnosti DARF (21. septembra 2021) Slovinská republika ešte nepristúpila k prebratiu smernice EECC do svojho právneho poriadku, pričom túto smernicu mala prebrať do 20. decembra 2020.
- 8 Rozhodnutie v prejednávanej veci preto v plnej miere závisí od otázky, či je článok 49 ods. 1 a 2 smernice EECC priamo uplatniteľný, a preto sa má užívacie právo po uplynutí obdobia 15 rokov spravidla predĺžiť o ďalších 5 rokov, ako aj od otázky, či sa vyššie uvedené pravidlo vzťahuje (aj) na tie práva na individuálne využívanie RFS, ktoré vznikli pred nadobudnutím účinnosti smernice EECC a ktoré v čase nadobudnutia účinnosti tejto smernice stále trvali, alebo či je na stále existujúce práva prípadne priamo uplatniteľný článok 5 smernice o povolení a v čase skončenia platnosti DARF je potrebné posúdiť vhodnosť jeho trvania alebo primerané obdobie na amortizáciu investícií z dôvodu skutočnosti, že uvedené ustanovenie bráni vnútroštátnemu pravidlu, podľa ktorého sa predĺženie platnosti nad 15 rokov bez ohľadu na primeranosť doby trvania alebo na amortizáciu investícií vylučuje.
- 9 Je nesporné, že Slovinská republika včas neprebrala smernicu EECC do svojho právneho poriadku. Z tohto dôvodu má Upravno sodišče (Správny súd) pochybnosti v súvislosti bezpodmienečnosťou a presnosťou ustanovení článku 49 ods. 2 prvého, druhého, tretieho a štvrtého pododseku smernice EECC. Na účely prijatia rozhodnutia v prejednávanej veci je kľúčové určiť, ako sa má vykladať pojem „regulačná predvídateľnosť držiteľov práv“. Žalobkyňa ho vykladá v tom

zmysle, že právo je potrebné udeliť na obdobie 15 rokov, pričom dvadsaťročná predvídateľnosť sa v každom prípade zabezpečuje uznaním potreby predĺžiť vyššie uvedené právo o ďalších 5 rokov v súlade s ustanoveniami článku 49 ods. 1 uvedenej smernice, pokiaľ sa nepreukáže, že takéto predĺženie by odporovalo všeobecným kritériám podľa článku 49 ods. 2 tretieho pododseku písm. a) alebo b) tejto smernice, alebo pokiaľ príslušný orgán nezačal podľa článku 49 ods. 2 štvrtého pododseku voči držiteľovi postup presadzovania z dôvodu nedodržania podmienok súvisiacich s užívacími právami.

- 10 Podľa názoru vnútroštátneho súdu nie je jasné, či členské štáty môžu slobodne určiť, za akých podmienok zabezpečia dvadsaťročnú predvídateľnosť užívacieho práva, čiže za akých podmienok zaručia, v prípade, že sa rozhodnú pre 15 ročnú platnosť takéhoto práva, predĺženie predmetného práva o ďalších 5 rokov. Okrem toho si vnútroštátny súd kladie tiež otázku, či je smernica EECC dostatočne presná, aby mohla byť základom jeho rozhodnutia.
- 11 Nastoľuje sa preto otázka, či uvedená smernica oprávňuje členské štáty, aby rozhodli, aké podmienky zohľadnia pri predlžovaní platnosti práva. V tomto zmysle vypovedajú predovšetkým článok 49 ods. 2 tretí pododsek smernice EECC, podľa ktorého členské štáty už pred udelením práva sprístupňujú všetkým zainteresovaným stranám všeobecné kritériá týkajúce sa predĺženia trvania užívacích práv, pričom ďalej sa špecifikujú požiadavky, na aké sa takéto všeobecné kritériá môžu vzťahovať. Ak by totiž podmienky stanovené touto smernicou boli priamo uplatniteľné, poskytnutie osobitného prístupu k týmto kritériám by nebolo potrebné a malo by sa konštatovať, že kritériá, pokiaľ sú zahrnuté do už uverejneného pravidla, sú známe alebo mali by byť známe osobám, ktorým sú určené.
- 12 Na druhej strane si vnútroštátny súd kladie otázku, či už samotná smernica stanovuje všeobecné podmienky, ktoré treba dodržať pri predĺžení platnosti (zabezpečenie hospodárskej súťaže, účinné využívanie RFS, stimul pre inovácie a investície, investovaný kapitál). Senátu zaoberajúcemu sa prejednávanou vecou sa však nezdá byť predovšetkým jasné, či členský štát môže na základe vlastnej voľnej úvahy rozhodnúť, že predĺženie závisí od rozsahu investícií do infraštruktúry, alebo či sa už v samotnej smernici stanovuje, že táto podmienka, čiže amortizácia investovaného kapitálu, je na účely predĺženia zásadná, keďže tento pohľad sa opakuje v odseku 1 aj odseku 2 článku 49; prejednávajúci senát si kladie tiež otázku, aký je vzťah medzi jednotlivými kritériami, t. j. ktoré kritérium by malo medzi kritériami prevládať, alebo či sú členské štáty naopak slobodné, pokiaľ ide o vymedzenie tohto aspektu (len) pri prebratí smernice.
- 13 V prípade, že Súdny dvor odpovie kladne na otázku, či má článok 49 ods. 1 a 2 smernice EECC priamy účinok vo vertikálnych právnych vzťahoch, Upravno sodišče (Správny súd) žiada ďalej o rozhodnutie, či uvedená smernica vyžaduje dvadsaťročnú predvídateľnosť alebo (za konkrétnych podmienok) predĺženie 15 ročnej platnosti konkrétneho práva o ďalších 5 rokov, a to aj vo vzťahu k tým individuálnym právam na využívanie RFS, o ktorých udelení sa rozhodlo pred

nadobudnutím účinnosti uvedenej smernice. V článku 124 smernice EECC sa totiž vo vzťahu k týmto právam nestanovuje nijaká prechodná právna úprava, pričom vnútroštátny súd v každom prípade nedokáže vyvodit' účel predmetnej smernice súvisiaci s uvedenými vzťahmi ani z odôvodnení samotnej smernice. Skutočnosť, že táto smernica sa neuplatňuje retroaktívne, by mohla nanajvýš vyplývať z významu článku 49 ods. 2 tretieho pododseku predmetnej smernice, podľa ktorého musia byť kritériá týkajúce sa predĺženia platnosti známe už pred udelením práv, a tiež zo štvrtého pododseku daného ustanovenia, podľa ktorého konanie o predĺžení začne najneskôr dva roky pred uplynutím platnosti. Pokiaľ ide o práva, ktorých platnosť uplynie do dvoch rokov od nadobudnutia účinnosti smernice EECC nie je v skutočnosti možné túto lehotu zabezpečiť.

- 14 Okrem toho si vnútroštátny súd kladie otázku, či s ohľadom na ustanovenie článku 50 ods. 1 smernice EECC môže na rozhodnutie o predĺžení vplývať skutočnosť, že možnosť predĺženia platnosti práva výslovne vylúčil zákon účinný v čase zániku dotknutého práva.
- 15 V prípade zápornej odpovede na otázku, či sa smernica EECC vzťahuje na predĺženie práv na individuálne využívanie RFS udelených pred nadobudnutím účinnosti predmetnej smernice, Upravno sodišče (Správny súd) žiada o rozhodnutie, či by sa rovnaký účinok stanovený touto smernicou mal prípadne zaručiť na základe pravidla platného v čase udelenia práva, vyplývajúceho z článku 5 ods. 3 smernice o povolení, podľa ktorého trvanie práva musí byť pre danú službu primerané alebo treba prihliadať na skutočnosť, že je potrebná primeraná doba na amortizáciu investícií, za predpokladu, že toto ustanovenie je bezpodmienečné a jasné a nevyžaduje prijatie nijakého aktu inštitúciami Únie ani členskými štátmi. Upravno sodišče (Správny súd) je totiž oboznámený s judikatúrou Súdneho dvora, ktorý vo veci C-205/20 rozhodol, že ustanovenie článku 20 smernice 2014/67, podľa ktorého stanovené peňažné sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce, má priamy účinok. Primeranosť a proporcionalita sú porovnateľné pojmy ako jasnosť a neexistencia podmienenosti. V prípade uplatniteľnosti uvedených ustanovení smernice o povolení resp. smernice, ktorou sa mení a dopĺňa smernica o povolení, si vnútroštátny súd kladie otázku, aké kritériá sa majú uplatniť na účely predĺženia platnosti individuálneho práva na využívanie RFS.